

Sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmän suuret muutokset vaativat vahvempaa akateemista kumppanuutta

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on meneillään yksi merkittävimmistä Suomessa toteutuista julkisen sektorin uudistuksista. Uusien hyvinvointialueiden lakisääteisenä tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen vuoden 2023 alusta. Kyse on massiivisesta hallinnollisten rakenteiden, johtamisjärjestelmien sekä palvelukokonaisuuksien uudistamisesta. Uudistuksen tavoitteena on muun muassa turvata hyvinvointialueen asukkaiden palvelujen yhdenvertaisuus, laadukkuus, saatavuus ja saavutettavuus, kaventaa terveyseroja, varmistaa ammattitaitoinen työvoima ja hillitä kustannuksia. Toimintarakenteiden ja -tapojen kehittämisellä pyritään ihmislähtöisiin palvelukokonaisuuksiin. Keskeistä on perus- ja erityistason palveluiden aikaisempaa parempi integrointi sekä saumattomat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Sote-uudistuksella on vaikutus myös tieteelliseen toimintaan, tutkimuksen toteuttamiseen ja tulosten implementointiin.

Erilaisiin haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan vahvaa akateemista kumppanuutta, yliopiston/korkeakoulun ja sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmien välillä toimintatavoiltaan ja tunnuspiirteiltään vaihtelevaa ja vastavaroista suunnitelmallista yhteistyösuhdetta. Tällaisen kumppanuuden merkitys työelämän, koulutuksen ja yhteiskunnan kehittämisessä on tuotu esille myös tulevaisuutta linjaavissa selonteoissa ja raporteissa. Niissä todetaan myös vaatimus korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyön tiivistämiseen ja työnjaon kirkastamiseen sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Akateeminen kumppanuus onkin oleellista tieteen tekemisessä hyvinvointialueilla. Hoitotieteen näkökulmasta on tärkeää se,

mikä on uusien hyvinvointialueiden tutkimusstrategia ja hoitotieteen rooli, minkälainen organisaatiomalli on toimiva ja miten tutkimusta ja sen tukipalveluita kehitetään. Keskeistä on myös se, ketkä ovat tärkeimpiä toimijoita tutkimusyhteistyössä ja miten tutkimus rahoitetaan. Tällä hetkellä Sote-uudistuksen lakipaketti ei huomioi riittävästi esimerkiksi yliopistollisten sairaaloiden roolia ja tehtävää tutkimuksessa, koulutuksessa, opetuksessa ja innovaatiotoiminnassa. Riskinä on, että korkeatasoisen tutkimuksen ja koulutuksen kehittämiseen tarvittava rahoitus jää liian vähäiseksi. Hyvinvointialueiden talousarvioissa tulee turvata riittävä tutkimusrahoitus ja panostus infrastruktuuriin.

Yhteiskunnallisesti vaikuttava tutkimus edellyttää hyvinvointialueiden akateemiselta kumppanuudelta entistä vahvempaa eri tieteenalojen osaajien tutkimusyhteistyötä, tutkimusstrategista näkemystä ja tutkimustulosten implementointia. Uudenlaisia rajat ylittäviä yhteistyömuotoja, joita on jo olemassa ja suunnitteilla, tulee entisestään kehittää juuri hyvinvointialueilla ja niiden näkökulmasta. Yksi esimerkki suunnitteilla olevista on Pirkanmaan hyvinvointialueelle parhaillaan muodostettava nk. Kaupin yliopistollinen sote-keskus, jossa on useita toimijoita kuten Tampereen kaupunki, Tays, ammattikorkeakoulu ja yliopisto. Sen tavoitteena on luoda uudenlaisia peruspalveluiden saatavuutta ja laatua edistäviä moniammatillisia palvelukonsepteja. Tutkimuksen osalta yliopistollinen sote-keskus mahdollistaa tutkimusalustan ja koordinaation peruspalveluissa tehtävään tutkimukseen. Tämä tarjoaa hoitotieteelliselle tutkimukselle uudenlaisen mahdollisuuden fokusoitua peruspalveluiden tutkimustarpeisiin ja tutkimuksen tekemiseen. Vastaavanlaisia sote-keskuksia ollaan suunnittelemassa myös muille hyvinvointialueille.

Tieteellinen toiminta ei saa kuitenkaan jäädä tutkimuksen tekemiseen. Tutkimustulosten implementointi on välttämätöntä toiminnan laadun ja muutoksen kannalta. Tämän vahvistamiseksi Pirkanmaalle ollaan suunnittelemassa kansallista monitieteistä vaikuttavuuskeskusta, jonka tehtävänä on tukea hyvinvointialueita palveluiden arvioinnissa ja niiden kehittämisessä. Hoitotieteen tutkijoilla ja tutkimuksella tulee olla vahva paikka vaikuttavuuskeskuksen toiminnassa.

Akateemisella kumppanuudella on erilaisia tutkimuskirjallisuudessa esille tuotuja hyötyjä organisaatioiden toimintaan, henkilöstöön sekä potilaisiin ja asiakkaisiin. Kumppanuuden myötä organisaatioiden tutkimuskapasiteetti vahvistuu, tiedon jakaminen lisääntyy, näyttöön perustuva toiminta paranee, organisaation osaamis pääoma kasvaa ja yhteistyö ja sen systemaattisuus eri tahojen kanssa lisääntyy. Lisäksi palvelujärjestelmässä potilaan hoidon laatu, hoitotulokset ja potilasturvallisuus parantuvat. Hyvistä edistysaskelista huolimatta muuttuva sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö ja taloudelliset rajoitteet haastavat jatkuvasti tutkijoita, organisaatioita ja tutkimusinfra ylläpitäjiä uudenlaisiin kumppanuuksiin.

Hoitotieteellä on muuttavassa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristössä entistä vahvempi velvoite tuottaa tieteellistä tietoa palvelujärjestelmän toimivuudesta, asiakaskokemuksesta sekä vaikutusten ja vaikuttavuuden osoittamisessa. Tutkimuksella tuotetaan myös elintärkeää tietoa käynnissä olevan sote-uudistuksen onnistumisen tekijöistä. Vaaditaan osaamista, rohkeutta ja periksi antamattomuutta, mutta ennen kaikkea vahvaa akateemista kumppanuutta eri tieteenalojen, yliopistojen, korkeakoulujen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän sekä elinkeinoelämän ja yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Tampereella Tammerkosken rannalla lumisena talvipäivänä kevään odotuksessa!

Elina Haavisto
Päätoimittaja

Sunna Rannikko
Toimitussihteeri

Elina Mattila
Hoitotyön johtaja, TtT
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri